

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

RIK XLVI Ч. 260. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 8-го листопада 1938. No. 260. Jersey City, N. J., Tuesday, November 8, 1938. VOL XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ... THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО В НЬЮ ЙОРКУ

НЬЮ ЙОРК. — Минулої неділі ввечером відбулося в салі Вашингтон Ірвінг Гай Скул у Нью Йорку свято 20-літньої річниці Листопадового Зриву. Свято розпочалося прекрасним живим образом, приготуваним п. І Кучмаком. Після того виступив хор Української Молоді з Нью Йорку, під управою п. С. Марусевича, і гарно відспівав кілька українських пісень. Смичковий квартет н. Р. Придаткевича, І. Мороза, В. Крочака і панни М. Геролли знаменито виконав кілька мистецьких композицій М. Гайворонського і Р. Придаткевича. Хор під орудою С. Марусевича знову виконав кілька пісень у супроводі двох піан: панни Віри Стеткевич і п. Олі Ляхович. Пані Марія Гребенецька відспівала по мистецьки кілька пісень при піяновім супроводі п. О. Ляхович. Святочну промову виголосив п. Д. Галичін, голова Стрільської Громади. Він підкреслив потребу спільності. Промову по англійськи виголосив п. М. Пізнак і в ній підкреслив потребу участі української американської молоді у визвольних змаганнях українського народу, бодай в ім'я гуманітарних засад, коли вже не патріотичних. Зібраних людей було понад 800. Від зібраних вислано телеграми до великих світових потуг тавруючи польську „пацифікацію” і домагаючись для українців під Польшею права самовизначення.

ВЕЛИЧАВЕ ЮВІЛЕЙНЕ СВЯТО ВІДІЛІ У. Н. СОЮЗУ.

ПІТСБУРГ, Па. — В неділю, 6-го листопада, відбувся 50-літній ювілей бр. св. Миколая, від 53. У. Н. Союзу, найстаршої української організації в Пітсбургу. На концерт прибуло біля 500 людей. Були привані урядники відділів У. Н. С. пітсбурської округи. Співав хор укр. кат. церкви під батудою п. Ягелі. Був виступ танцюристів школи п. Арсенія. Вступне слово виголосила, а потім провела святом пані Марія Малевич, заступ. гол. предсідника. Від молоді промовляв п. Шпікула по англійськи. Головний реферат виголосив С. Слободян, гол. фін. секр.-касієр У. Н. Союзу.

По концерті відбувся бенкет, на котрім було 200 учасників. Тостмайстром був інж. В. Малевич. Промовляли: о. Кіндій, п. Медвідь, Г. Шабатура, Р. Слободян та репрезентанти відділів У. Н. Союзу в Пітсбургу й околиці.

УРЯД ЗА ЄДНІСТЬ АМЕРИКИ ПРОТИ ЕВРОПИ.

ВАШИНГТОН. — Сомнер Велес, підсекретар стейту, виголосив у неділю до південно-американських держав промову, в котрій зясував політику „Злучених Держав до інших держав західної півкулі. Бесідник виказував, що ці держави мають спільний інтерес у захороні своїх справ перед посяганнями держав з Європи. В тій цілі вони повинні становити один фронт.

Він звернув далі увагу на міжамериканську конференцію, що має зібратися в Лімі 9. грудня цього року.

УРЯД ДОМАГАЄТЬСЯ МІНІМАЛЬНОЇ ЗАПЛАТИ ДЛЯ СТАЛЕВИХ РОБІТНИКІВ.

ВАШИНГТОН. — Секретарка праці в кабінеті президента Рузвелта, Ф. Перкінс, пропонує ставити підприємцям признати для сталевих робітників мінімальну заплату в сумі 62 і пів цента за годину.

Вона поставила цю пропозицію при нагоді роблення контракту між федеральним урядом і сталевими підприємствами. До цієї опії мало би принорюватися кожне підприємство, що дістане від уряду контракт, на основі котрого уряд має йому заплатити \$10,000.

УРЯД БУДЕ ДОМАГАТИСЯ СКОРОЇ ПОВІТРЯНОЇ ФЛЬОТИ.

ВАШИНГТОН. — Люди, що стоять близько до президента Рузвелта, заповідають, що президент загадає від наступної сесії конгресу ухвалення фонду на будову 7,000 до 10,000 скорих воєнних літаків.

АТАКУЮТЬ УРЯД ЗА ЛЕГКОВАЖЕННЯ КОМУНІЗМУ.

ВАШИНГТОН. — На нереслужанні перед конгресовим комітетом Даеса станує Джеймс Коб, мурин, адвокат і бувший суддя, і закидав секретареві внутрішніх справ, Ікесові, що він не виступив проти заряду Говардського університету, муринської установи, піддержуваної почасті федеральними грішми, як Коб доніс президентові університету й секретареві Ікесові, що президент університету похваляє комуністичний уряд Росії.

ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ У ЧЕХІІ.

Група молодих чехів, зорганізованих у нові корпуси праці, що їх заведено в Чехії на взір Німеччини.

ШУКАЮТЬ ПРИСТАНОВИЩА ЖИДАМ В АМЕРИЦІ.

На кораблі „Оріноко” прибули до Гавани (Куба) 21 німецьких жидів, котрі старалися дістатися до Мексика, але їх уряд туди не пустив. Кубський імміграційний уряд дозволив їм висісти на усях, але ще не видав рішення, що дозволить їм оселитися на Кубі.

БАГАТОМОВНИЙ КУРІОЗ...

В Києві перебувала прогуляка французьких педагогів, що оглянула советські наукові заведення. Підчас оглядин Української Академії Наук трапився цікавий інцидент, що виявляє русифікаційну акцію советської влади в Україні. Коли один французький педагог звернувся до співробітника Академії з проханням перекласти йому український заголовок одної наукової книжки, він відповів, що не володіє українською мовою та що тепер нема між співробітниками нікого, що міг би це зробити.

Як відомо, советська влада перевела між співробітниками УАН багато арештованих і прогнала майже всіх учених української національності під замітом ширення націоналізму.

ПІДСУНУВ КЕПУРИ ВЕКСЕЛЬ ДО ПІДПИСУ.

Цікава розправа відбулась у варшавському суді. Перед трибуналом ставав бувший театральний фризьєр Каліньскі, обвинувачений у тому, що коли прийшов до Кепури нібито по автограф, підсунув йому до підпису вексель, зложений вчепер. Кепура, не знаючи, що це вексель, дав на ньому свій автограф Каліньському. Кілька днів пізніше Каліньскі вислав до секретаря Кепури якусь Циханьську з запропестованим векселем, щоб вона домагалася готівки 3,000 зл., бо на таку суму був виставлений вексель. Секретареві видалася та справа підозрілою і він велів арештувати обманця і жінку. Суд засудив Каліньського на рік в'язниці, Циханьську на 7 місяців.

ДЮІ ЗАКИДАЄ ЛІМЕНОВІ ДАЛЬШЕ ВИМИНАННЯ ПИТАНЬ.

У своїй промові у дільниці Нью Йорку Квінс Томас Е. Дюї, кандидат Республіканської Партії на уряд губернатора стейту, критикував свого контркандидата Лімена за те, що він не відповідає на поставлені йому запити й закиди. Дюї вислухав промову Рузвелта й заповів, що дасть йому відповідь у своїй промові через радіо.

ПОЛІЦІЯ ХВАЛИТЬСЯ РОЗВ'ЯЗАННЯМ НАЙБІЛЬШОГО НАПАДУ.

У стейтовому суді в Брукліні, Нью Йорк, прокуратура поставила перед велику лаву присяжних суддів 8 осіб, котрим вона закидає участь у грабїжу на підприємстві „Рубел Айс Корпорейшен” у Брукліні в 1934 році, підчас котрого то грабїжу забрано майже 428,000 доларів, найбільшу суму в історії краю.

СТРАШНА МАСАКРА ЦІЛОЇ РОДИНИ У СХІДНИЦІ.

Вночі з 23. на 24. вересня ц. р. невідомі бандити напали на дїм Анни Дмитришин у Східниці коло Борислава і підчас сну вбили п'ять осіб, не ошадивши навіть 6-літньої дитини. З рук невідомих бандитів згинули: 27-літня Розалія Дмитришин, 26-літня Стефанія Дмитришин, 32-літня Марина Ганусяк зо своєю 6-літньою дитиною та 15-літня Марія Дмитришин. Життя врятувала лише 60-літня Анна Дмитришин тому, що спала на печі і бандити мабуть її не доглянули. Поліція шукає енергійно бандитів. Масаakra цілої родини викликала в оглодуці страшне вражіння. Зодгадується, що вбивства докрано на тлі родинних непорозумінь.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА”

ДАЛЬШІ АРЕШТИ ЗА СХОПЛЮВАННЯ ОСІБ.

Справу Дмитра Гулі й товаришів з Нью Йорку, котрим федеральні агенти закидають правильно зорганізоване схоплювання осіб і вимушування грошей, передано вже міській поліції. Джейкоб Розенблюм, начальник відділу вбивств, що перебрав цю справу, арештував як „матеріальних свідків” у цій справі: Дениса Гулу, власника салуну під ч. 217 Іст 6. вул. в Нью Йорку й батька Дмитра Гулі; Миколу Ковальського, Петра Розенка, Джека Вернера, Ілїю Шкварка й Михайла Гулу. Поліція натякає, що вона шукає п'ятого члена шайки, котрого імення ще не подає. Поліція каже, що вона знайшла в сховках шайки машинний кріс.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ЧАСОПИС ПРО ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА.

Римський часопис „Мерідіано” помістив велику статтю пера критика Люїджі Сальвіні, присвячену творчості та особі Василя Стефаніка. З подиву гідною ерудицією та глибоким знанням української літератури автор робить перегляд його творів і приходить до висновку, що Стефанік був найталановитішим з українських поетів останнього періоду і може вважатися рівним з першорядними європейськими письменниками. Часопис „Мерідіано” є присвяченим літературним та мистецьким справам і з його критикою дуже числиться літературний світ Італії.

ЛЬОТЕРІЯ НА УЛАДЖЕННЯ ОЛІМПІЯДИ.

У Гельсінґфорсі відбулося засідання фінляндського олімпійського комітету під провodom міністра внутрішніх справ Кеконена. На цьому засіданні рішено зорганізувати грошеву лотерію, якої дохід призначений на уладження Олімпіади в Гельсінґфорсі. Технічні видатки на уладження Олімпійських Ігрищ сягають муть понад 7 мільонів фінляндських марок.

МАДЯРИ ОКУПОВУЮТЬ ЧАСТИНУ ЗАКАРПАТТЯ

Закарпаттю далі грозить небезпека.

УЖГОРОД. — Мадярські війська окупуєть частину Словаччини і Закарпаття. В тій окупації взяв участь сам мадярський регент Горті, який на білому коні вїхав у місто Комарно, що лежить на словацько-мадярській границі. Горті виголосив до місцевих мадярів патріотичну промову, в якій сказав, що він усе вірив, що дожде ще того часу, коли переможно вступить на страчені мадярські землі. Мадярське населення зустрічало його з великими оваціями.

Чехословацька влада рішила не забирати війська з Карпатської України, а то тому, що йому ще далі грозить небезпека з боку Мадярщини і Польщі. Польські й мадярські терористичні банди далі працюють на території Закарпаття. У смузї при Польщі українська влада проголосила надзвичайний стан. В Ужгороді між мадярами й українським населенням прийшло до сутичок. Мадяри погрожують, що не зупиняться на тих територіях, які їм признано у Відні, але підуть далі.

НАПАД ПОЛЬСЬКОГО ШУМОВИННЯ НА УКРАЇНСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ДІМ.

ЛЬВІВ. — У той час, як польські війська й більші відділи поліції переводять на українських селах „пацифікацію”, польське міське шумовиння, очолюване польськими студентами, напало на Український Академічний Дім у Львові й хотіло його здемолювати. Українські студенти, які знаходять приміщення в тому домі, були змушені до оборони. Узброївшись, в те, що попало, під руки, вони дали відсіч польському шумовинню. Притім поранено кількох поляків і кількох українців. Вслід за тим польська влада, яка цілком не дає охорони українським інституціям перед нападом польської юрби, арештувала 70 українських студентів.

РОЗВ'ЯЗУЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ІНСТИТУЦІІ.

ЛЬВІВ. — У команецькій округі сяніцького повіту діяльні українці провадили від кількох років оживлену культурно-освітню і кооперативно-господарську роботу. В Команчі основано читальню „Просвіти” і кооператив „Самопоміч”, що відкрила три філії в сусідніх селах: Чистогорб, Довжича та Явірник. Дня 6. жовтня ц. р. сяніцьке староство розв'язало читальню в Команчі й Ославці, відмовляючи дозволу на заснування „Лугів” у тих селах.

В двох останніх місяцях надвірнянське староство розв'язало три найкращі „Луги” того повіту, а саме в Пнівю, Перерослі і Солотвині. В Солотвині розв'язали „Луг” тому, що він огорнув своєю діяльністю і сусідню громаду Зарічє, яке властиво становить передмістя Солотвини і творить з нею одну парохію. „Луг” провадив у цей спосіб свою діяльність впродовж чотирьох літ, а щойно тепер староство признало його „нестатутним” і його розв'язало. Рекурс товариства воевідство відкинуло.

ІТАЛІЙЦІ ПРИЙМАЮТЬ КАРДИНАЛА МУНДЕЛЯЙНА.

РИМ. — Італійська влада прийняла американського кардинала Мунделяйна, що прибув до Риму в цілі відвідин папи, з великими почеснями. В його честь виправив італійський уряд почесні відділи війська. Кардинал Мунделяйн має представити папі справу евхаристичного конгресу, відбутого недавно в Нью Орлієніс в Америці.

ДІМІТРОФ „ПРОРОКУЄ”.

МОСКВА. — Секретар Третього Інтернаціоналу, Г. Дімітроф, у прилюдній промові висказав таке „пророцтво”: Німеччина нападє на Мадярщину в 1939 році; в осени того року така сама доля зустрїє Польщу. В 1940 році Німеччина підібє Румунію, Болгарію і Югославію. А на весну 1941 р. нападє на Францію, Бельгію, Голандію, Швайцарію. Тогож року в осени нападє вона на Совети.

„ПОГРОЗИ” МОЛОТОВА.

МОСКВА. — Советський „премієр” Молотов виголосив промову, в якій сказав, що колиб хто зачепив Совети, то вони йому „дадуть”. Він закінчив Німеччині, що це вона штовхнула Японію до одномісячної боротьби на Далекім Сході. Також назвав полк. Ліндберга „шпиґуном”. А на кінці промови признався, що советські фабрики трохи полишаються позаду і не дають стільки продуктів, що потрібно, а то тому, що в них „саботажують саботажники”. Рівночасно в тім часі оголошено начальником советської фльоти М. Фріновського. Що сталося з попереднім командантом, Смірновом, ніхто не знає. Смірнов кілька місяців тому прийшов на місце начальника після розстрілу адмірала Орлова.

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ: ХТО ТО МАЄ ПОДБАТИ ПРО УДАЧНИЙ ВИСТУП НА УКРАЇНСЬКИМ ДНІ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ В НЬЮ ЙОРКУ? ЧИ НЕ КОЖЕН ТА КОЖНА З НАС? ПОКАЖІМ, ЩО МИ СВДОМА НАЦІЯ!

UKRAINIAN AMERICAN EXPOSITION ASSOCIATION
P. O. Box 1014, Church St. Annex, New York, N. Y.

Чеки й почтові перекази виписувати на імя:
NICHOLAS MURASZKO, Treas.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кошту зміну адреса платиться 10 центів.

3 Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. "Сво"оди": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016.
4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НА ДЕМОНСТРАЦІЇ!

Саме в цю хвилину, як на міжнародне вирішення прийшла справа Карпатської України, себто в цю хвилину, як українцям у тій частині трапилася нагода порушити свою справу на міжнародній арені та поспробувати добути собі хоч деяку правду своєї долі, почала Польща свої міжнародні махінації, щоб заходи українців звести внівець. Почала їх у той самий мент, коли сама використовувала те саме міжнародне положення для добуття собі заселених поляками територій.

У цей спосіб Польща повела двочинну гру: на один бік рота вона говорила про самовизначення народів, а на другий бік рота — про історичні права Малярщини. На один бік говорила про права народу правити собою, а на другий бік говорила про потребу інших народів правити українцями.

І вела вона кампанію проти українців на два фронти. Себто не лише на зовнішньому фронті, але й на внутрішньому, у межах своєї держави. Коли українці під Польщею, зрозумівши вагу хвилини, вступили з демонстраціями на оборону права до самовизначення для своїх земляків за Карпатами, Польща повела нову жорстоку кампанію проти українців. У цілій низці українських повітів заведено винятковий стан, а часто примінено ще гірші норми, ославлену польську пацифікацію. Що це значить, знаємо добре: польські жовніри нападають на безборонні села, нищать зовсім безцінно майно українських людей, а притому побивають усіх, що попадають їм у руки, жорстоком, звірським способом.

Українська суспільність під Польщею безсилна. Відкликатися проти війська до уряду зайво: це так, начеб від одного члена злодійської шайки відникнуться до другого члена тої самої шайки. Відкликатися до судів теж зайво. Навіть якби котрий суддя мав відвагу повстати проти безправства, то його сдова може прийти лише пізно. Відклик до союму теж закритий, бо польський сойм це лише фікція, а не справжній сойм; не оборона народу перед урядом, але засіб уряду до утиску.

Нема поза границями Польщі української ні не української сили, яка хотіла б у тій скруті допомогти українському народові проти Польщі. Лише ми, українські імігранти в Америці, маємо таку силу в світовій публічній опінії. Цього оруддя ми вже вживали в такій цілі ніраз, і за кожним разом бачили, що коли ми її вжили сильно, то наслідки цього були, бо нині найцінніша держава не може собі зовсім легковажити публічної опінії в наймогутнішій країні світу.

Українській іміграції в Америці треба напружити всі сили, щоби показати польську політику в цілій її огиді. Для цього нам треба великих демонстрацій по всіх великих містах Америки, де живе більше число українців.

Іван Сук.

КОРОЛЬ ЛІР

Містер Гаймен здригнувся з жаху. Не думав, щоби було добре чекати тут, як то буде далі і зараз хотів утікати відсіля.

Та нараз станув на щось ядке. Воно скрикнуло йому під ногами й вискочило.

Містер Гаймен пустився втікати, куди його ноги несли. Та не втік далеко. Нараз ударив у літмі об пень пальми й упав на землю.

Встав саме в пору, щоби представитися муринові, який перестав був танцювати й побіг рятувати свого настолоччного сина.

Містер Гаймен у дусі зробив хрестик над своїм життям.

— Коли маеш уже смерті, то поводиш так, як той, чий костюм носиш! — сказав собі та вилняв груди перед мурином. Ждав, що вдарить його дрючком, та не діждався. В цюж мить збіглися сюди чорні воїтники со смолоскипами, а той мурин-великан поступився взад із жаху. Хвилиночку вагався, та потім упав у пил і став кланятися монархові старих часів.

І інші покляли смолоскипий та пішли за приміром тамтого.

Містер Гаймен занімів із жаху. Та зрозумів, що викликало такий пошанівок у людодів. У світлі смолоскипів вилыскувало його зброя безціслинними світлами, начеб із нього спалилася іскри.

Зараз зрозумів положення, а що був актором, не збентежився. Підвів ватажка з землі та повів його відважно до вогнища.

Тамтому нещасникові, що був привязаний до стовпа, не треба вже було помічи. Був усмажений наче поросся. Ватажок сів біля актора та приказав щось, чого містер Гаймен не зрозумів.

За хвилину привели воїтники із своїх шафер жінок. Вони гляділи на містера Гаймена з тривожною пошаною, а ватажок мусів їх ударами підганяти, щоби пустилися в танець.

Потім знову сталося щось, чого містер Гаймен не розумів. Жінки ходили навкола нього й усміхалися, а ватажок глядів на нього допитливо.

Містер Гаймен зрозумів і усміхнувся до наймолодшої з них. Вона присілася до нього, щоби за хвилиночку відвести його до свого шатра. Містер Гаймен рахував на її невни-

О. С.

„ГЕОПОЛІТИЧНІ КОНЕЧНОСТІ“

Вираз звучить страшенно науково. Про ці „геополітичні конечності“ завше говорять ті, що хочуть усунувати свій стан посідання або його розширити.

Але придивімся до тих „конечностей“ трохи зблизья, щоби побачити, чи саме вони, чи щось інше е творчим, діючим чинником в історії народів і їх формування.

Візьмім недавній приклад Чехословащини. Певно, коли візьмемо саму Богемію (Чехію і Моравію), то вона представляє певну географічну єдність — низину, оточену судетськими горами. Ще й до того єдність історичну, бо незалежно від того, чи існувала Богемія як окреме королівство, чи як складова частина німецької імперії, чи нарешті як автономна країна „корони австро-венеслава“ за Габсбургів — завше, впродовж багатьох століть — Богемія представляла неподільну єдність. Але ось приходить великий зрив німецького народу і всі ті історичні й геополітичні „конечності“ перекидаються догорі ногами, „єдність“ роздирається і судетські німці со своєю територією відділяються від „неподільної“ Богемії і переходять у склад Німецьчини. Зявилася сила, міцніша і живіша від усяких мертвих геополітичних і історичних „конечностей“.

Або Словаччина — щось коло тисячі літ, таксамо як і Хорватія — належала до корони св. Стефана, до Малярщини. Також свого роду витворилася „геополітична конечність“. І нагло — хорвати відділяються від Малярщини, а за ними і словаки. І тепер, коли прийшов на порядок дня європейської політики поділ Чехії, коли Малярщина кличе словаків вернутися до „матушки Гунгарії“, ті зовсім того не хочуть! Зноі в знайшлася якась сила, що показала міцнішою і живішою від мертвих догм геополітики.

Візьмім іще Карпатську Україну. Економічно була вона давно звязана з Малярщиною, таксамо як і політично. Але тепер вона і знати нічого не хоче про ці „конечності“, лише прагне бути „сама собі паном“. Знову знайшлася сила, міцніша від усяких тисячлітніх звязків геополітичних чи історичних.

Яка була економічна вигода Триєстотві відділятися від того свого великого „гінтерлянду“ (запілля), яким була для нього, як для пристані, австро-угорська монархія? Економічно відділення цього порту від того запілля було майже катастрофою для міста. Та проте Триєст бажав бути разом з Італією, вважаючи себе за італійське місто.

Ціла торгівля, особливо текстильна, бувшої „конгрєсівки“ (російської Польщі) перед війною була звязана з російською імперією. Економічно конгрєсівка під Росією з її ринками аж до Тихого океану, просперувала, а проте вона воліла відірватися від Росії, щоби стати самостійною.

Безперечно могла б і Литва зискати економічно, колиб скасувала свої мита в бік Росії чи Польщі, або колиб зрезигнувала з самостійности, злучившись або з одним або з

другим сусідом. Але маленькій литовській нарід про це й не думає, хоч як його зваблюють на це. Бо і тут ділає якась сила, міцніша від усяких геополітичних, історичних чи взагалі матеріялістичних розумовань.

Щож це за сила? Що це за сила, яка дає малим народам витрєвалість і можливість протівитися волі сильних? Що це за сила, яка переможно змагається з „законами“ геополітики, історичного „права“ чи інших „конечностей“?

Цією силою е: воля нації. Цією силою е неситне бажання народу жити власним життям, жертвуючи матеріяльними чи іншими економічними вигодами на те, щоби не бути нічим рабом.

Ось наука, яку можемо висновувати з останніх випадків у політичній історії Європи. Ця сила національної свідомости е та підйома, яка може зрушити всі, не знати які старі, історичні порядки і географічні конечності. Лише в ній е майбутність усякого народу.

З ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Реферат, виголошений у Відні в неділю, 16. X. ц. р., на святкових сходинах української громади.

Шановні слухачі!

Вшановуючи новий факт епохального значіння в нашій українській сучасності, а саме факт обновлення змагань наших братів у Закарпатській Україні за повне визволення і власну державу, я вибрав темою нинішнього реферату короткий огляд зусиль нашого закарпатського громадянства, що зазначили досі яскравіше як поодинокі етапи їх дотеперішньої визвольної роботи. Але тут мусимо розрізнити, що так скажу, два головні розділи а саме: історію визвольних змагань українського Закарпаття до світовій війни, і також історію, починаючи з епохою цієї війни, зокрема ж з роком 1918. А маючи на оці оті обидва розділи нашої закарпатської історії, я вибираю властивою темою могого реферату нині той другий, а саме від р. 1918, бо він і безпосередньо вляжється з тією ситуацією, що

заіснувала на наших Закарпатті сьогодні, і дає нам з кожного погляду те, чого нам треба дошукуватися як свого роду „енс рєаліссімум“, тобто найважнішої суті кожного історичного огляду, а саме:

Висновків щодо того, чого нам треба з даних фактів навчитися як указівок і головних напрямків у нашій далійшій боротьбі за визволення батьківщини з чужинецького ярма.

Правда, перші початки української колонізації в Закарпатті сягають іще VII і VIII ст. по Христі; даліж більший рух з цього поглядю загально значується в XI та XII ст., а останнє переселення відбулося аж 1339 р., коли на Закарпаття прийшов з цілою своєю дружиною український Великий князь Федір Корятович. Отже, як бачимо, минувшина нашого Закарпаття дуже старої історичної дати, і власне те давнє минуле заслуге таку саме на нашу найпильнішу увагу, як і найновіша історія українського Закарпаття, зокрема ж, коли згадаємо, що до злуки з Великою Україною змало українське Закарпаття це за Володимиром Великим. Але коли я тієї найдалішої булавщини закарпатської України в моїм рефераті не хочу заторкати основніше, то це тому, щоби моєї теми не поширювати надто глибоко в століття, яких історія для нас нині не така живуча; як історія наших останніх змагань тутже, до яких саме я тепер хочу приглянутися основніше.

А з того давнього минулого вистане нам покищо згадати те, що від X ст. Закарпаття було залежне від Києва, в XI ст. воно дісталося в залежність від малярів, а з кінцем XII ст. були спроби привернути Закарпатську Україну до української держави, але вони не увінчалися успіхом, і

на чердаку прогулькового корабля скучали. Перестали грати вже в карти та проклінали безкрає море.

Нараз хтось запримітив на овиді вузьку смужку диму. Вєсь корабель заікавився тим.

— Капітане, що там за земля?

— Безлюдний острів, прошу пань і панів. Досі дуже мало досліджений, бо приступ до цього незвичайно трудний.

(Кінець буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО
В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО СОЮЗУ.

їй довелось ділити долю Малярщини. Але з пробудженням словян у XIX ст. прокидаються і закарпатські українці, так, що в 40-вих і 50-тих роках помітні тут навіть автономні змагання, що звязуються головно з іменем Адольфа Добрянського (1817—1901). Але з перетворенням колишньої Австрії в австро-малярську монархію вони, на жаль, припинюються.

І отак аж у бурюнах світової війни звязок визвольних змагань сучасної Закарпатської України з минулим по лінії боротьби за права рідної нації оживотворюється, актуалізується і поглиблюється знову.

Але тепер спитаймо: Якіж головні етапи тієї боротьби досі?

Отож як один з перших етапів треба зазначити те, що в р. 1918 наші закарпатські емігранти в Америці одушевилися думкою, відірвати Закарпаття від Малярщини. І отак 23. XII. т. р. „Народня Рада Русинів у Злучених Державах“ перевела ухвалу того змісту: 1) Закарпатська Україна має прямувати до повної незалежности. 2. Якщо це не було можливе, то воно має об'єднатися со своіми братами в Галичині й Буковині; а якщо й те неможливе, то 3) Має змагатися до повної автономії, хоч притім не зазначено зовсім, хто оту автономію мав їй надати. Оце то рішення, предложила згадана Рада під проводом свого рєчника, д-ра Г. Жатковича, 21. X. 1918 президентові Вилсонові. Але Вилсон, хоч сам був творцем відомих 14 точок та ідеї самовизначення народів, висловив думку, що два перші жадання тут е „непрактичні“ і порадив заступникам Закарпатської України вступити як члени в т. зв. „Серєдно-європейський демократичний Союз“, до якого належать чехи, словаки, серби, литовці, жиди й інші, а президентом якого був Т. Масарик. Цей Союз стояв під впливом чехів, які взагалі детермінували Вилсона в його роботі так, що він таки відразу спроневерився тим, проголошеним собою 14-тьом точкам принципу самовизначення народів.

Отак Жаткович і його однопумці вступили в той Союз. Але згадана вже Рада Русинів вислала ще до Масарика, до Філадельфії, своїх делегатів, яким він сказав, що на випадок, якщоб українці рішилися злучитися з Чехією, то їм заporučитися з кожного поглядю „повну автономію“, а на питання, як чехи гадають визначити границі Закарпатської України, Масарик відповів: „Границі будуть визначені так, що українці будуть вповні вдоволені“.

Тому і не подивуємось вже, що діячі зпід стягу тієї Ради Русинів стали агітувати між емігрантами за злуку Закарпатської України з Чехією, вєпвнюючи всіх, що чехи принобили їм щось у роді держави в державі. А притім виринула думка влаштувати між емігрантами рід плєбісциту, і то плєбісциту церковних братств, де 50 членів мали мати одного виборця. Але не чевони не увінчалися успіхом, і

зачували на нашу Закарпатті сьогодні, і дає нам з кожного погляду те, чого нам треба дошукуватися як свого роду „енс рєаліссімум“, тобто найважнішої суті кожного історичного огляду, а саме:

Висновків щодо того, чого нам треба з даних фактів навчитися як указівок і головних напрямків у нашій далійшій боротьбі за визволення батьківщини з чужинецького ярма.

Правда, перші початки української колонізації в Закарпатті сягають іще VII і VIII ст. по Христі; даліж більший рух з цього поглядю загально значується в XI та XII ст., а останнє переселення відбулося аж 1339 р., коли на Закарпаття прийшов з цілою своєю дружиною український Великий князь Федір Корятович. Отже, як бачимо, минувшина нашого Закарпаття дуже старої історичної дати, і власне те давнє минуле заслуге таку саме на нашу найпильнішу увагу, як і найновіша історія українського Закарпаття, зокрема ж, коли згадаємо, що до злуки з Великою Україною змало українське Закарпаття це за Володимиром Великим. Але коли я тієї найдалішої булавщини закарпатської України в моїм рефераті не хочу заторкати основніше, то це тому, щоби моєї теми не поширювати надто глибоко в століття, яких історія для нас нині не така живуча; як історія наших останніх змагань тутже, до яких саме я тепер хочу приглянутися основніше.

А з того давнього минулого вистане нам покищо згадати те, що від X ст. Закарпаття було залежне від Києва, в XI ст. воно дісталося в залежність від малярів, а з кінцем XII ст. були спроби привернути Закарпатську Україну до української держави, але вони не увінчалися успіхом, і

на чердаку прогулькового корабля скучали. Перестали грати вже в карти та проклінали безкрає море.

Нараз хтось запримітив на овиді вузьку смужку диму. Вєсь корабель заікавився тим.

— Капітане, що там за земля?

— Безлюдний острів, прошу пань і панів. Досі дуже мало досліджений, бо приступ до цього незвичайно трудний.

Увага!

Ньюарк, Н. Дж.

Повідомляємо урядників усіх відділів у. н. союзу з Ньюарку, і бувших делегатів тих відділів, що

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛІ

37 MORTON STREET, NEWARK, N. J.
Збори зачуться в 8. годині вечір. Просимо всіх урядників і делегатів прийти конечнс на ці збори, бо маємо до обговорення важні організаційні справи.

I. Лисак і А. Шумейко, головні радні.

тут, Рада 12. XI. проголосила, що „малярські русини мають злучитися з чехословацькою рєпубликою у федерації з якнайдаліш ідучими правами автономії“, причім дотеперішні малярсько-українські повіти, як ось: Спжк, Земплін, Абауй, Гимір, Уг, Угоча, Берєг і Мараморощ, мали належати до української країни. Але оце рішення Ради випередило сам плєбісцит настільки, що він відбувся щойно на другий день, але так, що протоколіт з нього нема нині ні сліду, і таксамо не знаємо нічого і про аранжерів. А вислід того плєбісциту був такий:

Всіх голосуочих було 1,113. З того за Чехословацьчину голосувало 732, за Україну 310, за Галицьку Україну 12, за незалежну Закарпатську Україну 27, за Росію 10, за малярів 9. Притім треба зазначити й те, що тоді — 13. XI. — була вже проголошена західньо-українська держава, з огляду на що аранжері того плєбісциту повинні були на всякий випадок відложити його на те, щоби порозумітися уперед з нашим новим урядом. Але панове аранжері спішилися подати вислід того плєбісциту телеграфічно чехам, а саме панові Бенешові в Парижі, який очевидно покортрєвався ним зараз як — доказом волі Закарпатської України злучитися з Чехословацьчиною.

Отже, як бачимо:

Провідники тієї ради в Америці являються нам нині просто послушним оруддям у руках чеських хитроців. Вони не здавали собі зовсім справи з того, як легкодушно, нерозважно і невідповідально вони бралися за ділє визволення, за обнову долі своєї батьківщини. Але якщо чеські агітатори на американським ґрунті оперували покищо тільки обітницями і змогли прислонуватися хоч якою-такую маскою законности, то в Європі і то саме на закарпатсько-українським ґрунті, чеські займанці таки відразу виявили своє хижє обличчя, чого доказом е передовсім історія заяви злуки Закарпатської України з Чехословацьчиною, проголошеної 7. I. 1919 р. в Пряшевї.

А було тут от як:

Після того, як ураз з царською Австрією розвалілася і корєльська Малярщина, словацькі Народні Збори вирішили 30. X. злучитися з Чехією. Але на землях Закарпатської України не бачилося ніякого знаку охоти злучитися з Чехією. Навпаки, тут повставали скрізь Народні Ради та формувалися відділи своєрідної міліції, т. зв. „Народні Гвардії“. А всі народні Ради на нашім Закарпатті групувалися довкола трьох політичних осередків: на сході було ним місто Густ, у середині — Ужгород, а на заході — Пряшів. Тутже, у Пряшевї, був провід національного життя і праці в руках священика Омеляна Нєвичького, що згодом, гонений чеськими сипаками, втік до Америки, де і живе досі.

Д-р Остап Гришай.

(Кінець буде).

Українці й українки! Готуйтеся усі до масового

МАНІФЕСТАЦІЙНОГО ПОХОДУ

вулицями міста Нью Йорку й до

ПРОТЕСТАЦІЙНОГО ВІЧА ПРОТИ ПОЛЬЩІ

ЯКЕ ВІДБУДЕТЬСЯ

в Manhattan Center, 34th Street & 8th Avenue, New York City

19-го ЛИСТОПАДУ 1938 РОКУ

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІ

Д. К., Нью Йорк. — Маєте слушність, коли кажете, що щогорічна кампанія за вибір губернатора стейту Нью Йорк дуже важна й буде мати далекоїдучі політичні наслідки. Але з огляду на те, що наша газета в американській політиці безпартійна, себто не займає правильно становища за одну американську політику, це було зовсім льогічно, що вона помістила політичні оголошення одної й другої великої партії, даючи цим можливість кожній з них сказати за своїх кандидатів усе найкраще, що можна з них могла. Не можемо догодитися з Вами, що в цих виборах головним питанням є, за кого заявився президент Рузвельт. Навіть самий президент не жде, що його думку мається вважати за вирішальний приказ; його слова у виборах мають вагу настільки, наскільки вони виборців переконують своїми аргументами. Головним питанням у цих виборах, за котрим виборці будуть вирішувати питання, як їм голосувати, обертається коло питання: чи може губернатор стейту, самий особисто чесна людина, але звязана тісно з партією, виступати свобідно проти скорумпованих провідників партії, що в ній розсілися? Хто вірить у це, що він може бити своїх політичних приятелів, буде голосувати в один спосіб; хто в це не вірить, той буде голосувати в інший спосіб. Як газети, котрої читачі знаходяться поза цим стейтом ще в багатьох інших стейтах, нам просто неможливо далше виходити в справу і мусимо лишити її до вирішення самим виборцям.

Найкраще свідцтво.

Якийсь волоцюга стає перед судом. Чи можете мені когось подати, хто іг би подати про нас добре свідцтво? — питає суддя. — О, так, директора поліції. І справді директора поліції покликали. Однак він заявив, що взагалі перший раз бачить волоцюгу перед собою. Бачите, — кричить волоцюга — двадцять літ мешкаю в його поліційній окрузі і він мене зовсім не знає. Чи треба вам іще кращого свідцтва?

Мудра дитина.

Бабця співає колісанку. По пів години каже малий Ромцьо: — Бабусю, перестань, бо я не можу заснути.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЬО ЙОРК, Н. Й.

Український Демократичний Клуб апелює за Ярему.

Українці, члени Демократичної Партії, ведуть живу акцію за поновий вибір Степана Яреми асемблею до Олбани.

Вони працюють за цей вибір із запалом, бо асемблею Ярема, не зважаючи на своє ще недовге урядування в Олбані, дався пізнати як одини з найкращих законодавців стейту. Асемблею Степан Ярема був автором цілої довгої низки важних закондатних проектів, котрі показують його поступовим і сміливим борцем за поправу долі людей та за поступове суспільне законодавство. Асемблею Ярема вніс проект закону, що заводить робітничі суди. Він вніс був проект закону про знесення надземної залізнички на Другій Евені. Він подав проект закону про безплатні візити лікарів для незможних. Він подав проект закону про вичищення міста з нужденних околиць та заведення на їх місце дешевих і здорових мешкань. Він запропонував поправки до закону про відшкодування робітників за покалічення при праці.

Рекорд голосування асемблею Степана Яреми за різні проекти теж приносить честь і йому і його виборцям. Асемблею Степан Ярема голосував за конституційну поправку про дитячу працю; за мінімальну заплату для жінок і дітей; за всі міри суспільного забезпечення; за проект, що друкарські праці стейту мають мати юнійні значки; за допомоги для потребуючих родин; за ліберальні закони про наймання домів; за забезпечення життя через щадничі банки.

Асемблею Степан Ярема промовляв в асемблею за всі ці проекти й в інших справах великої суспільної ваги. За те він має піддержку: губернатора Герберта Г. Лімена, ньюйоркської Стейтової Федерації Праці, Центральної Ради робітничих юній, Союзу Бизнесменів Другої Евені, Прогресивної Партії, Вчительських Організацій й усіх прихильників „нового розділу“.

Українці, прихильники нового вибору асемблею Степана Яреми, не легковажать собі противників цього вибору й працюють завзято для його вибору.

I. В.

НЬО ЙОРК, Н. Й.

Вечір Карпатської України в Колумбійському університеті.

Дня 3 листопаду відбувся в Колумбійському університеті вечір, присвячений справам Карпатської України. Проводив ним проф. А. Колмен. Кілька укінчених студентів трактували поодинокі питання, звязані з історією та сучасним положенням. Вечір почав п. Калініч (серб) відчитом промову закарпатців, яка є українською. Потім п. Слушко (поляк) говорив про історію та географію Закарпаття, американець п. Фітч подав нарис культурного розвою, а панні Мелон (ірландка) та Рапещька (словачка) про мистецтво й фольклор.

Проф. А. Колмен попросив до слова п. В. Душника, студента того університету, щоб він як українець подав свою думку про порушені справи. П. Душник розяснив справу Карпатської України в звязку з усею українською проблемою. Він пояснив історичну назву Русь і Україна, подав число українців та представив змагання українців до створення самостійної держави.

Після того багато студентів (словачки, поляки, чехи, ірландці та американці) ставили п. Душникові питання в звязку з теперішньою переміною Європи та з українськими змаганнями.

ДІТРОЙТ, МІШ.

По святі Лесі Українки.

В неділю, 16 жовтня ц. р., наша громада перший раз вшанувала пам'ять нашої письменниці і поетки Лесі Українки. Святочна академія пройшла з гарним моральним успіхом, у високо святочному настрої. Українська громада явилась у великому числі.

Свято почала голова місцевого Червоного Хреста, пані Анна Левкут, і поклікала паню Ю. М. Шустакевич до вступного слова.

Опісля наступила святочна програма, за яку комітет свята отсею дорогою складає сердечну подяку в першій мірі нашій гості з Нью Йорку, пані Степанії Галичин, за її солідно випрацюваний реферат про життя і творчість Лесі Українки.

На концертну програму склалися такі точки: жіночий хор „Думка“ під батуютою п. І. Атаманця, який вельми збагатив цей вечір. Скрипкове сольо панні Івонни Козаркевич, яку публіка щиро вшанувала. Сопранове сольо Ярини Шустакевич, яка старанно перередала пісню до слів Лесі Українки „Горить моє серце“.

До цієї пісні акомпанював на піяні п. Степан Лупінецький. Пані Федик деклямувала поему Лесі Українки „Без надії таки сподіватись“, а пані Ірина Козаченко виголосила з питомою й енергією присвяту Лесі Українці, яку написав М. Костишин, „Не чути слів“. Пан Роман Мараз відспівав баритонове сольо Швеченка-Лисенка „У гаю, гаю“ і арію Артемовського „Як мило тут і сукопійно“.

Слід згадати молоді піяністки Степанію Андрусевич, яка акомпанювала на піяні жіночому хорові і п. Морозові.

Повищу невелику, але добру програму закінчила теплим словом панні Степанії Іванчук. Усім учасникам у святочній програмі комітет свята отсим ще раз сердечно дякує.

По скінченні концертної програми відбулось передання портрету Лесі Українки на власність Народного Дому. Портрет виконав наш артист-малювальник, п. Роман Мараз, якого публіка за спів і малювання вшанувала з ентузіазмом.

Портрет передала пані Ю. М. Шустакевич у присутності пані А. Левкут і пані М. Пелех, голови тов. ім. Лесі Українки, 37 від. С. У. А., на руки п. Василя Чмира, голови Народного Дому. Акт передачі портрету з відповідними короткими промовами пройшов у дуже поважному настрої й оставив глибоке враження у глядачів. Окремо з подякою подаємо до відома, що на портрет Лесі Українки частину грошей зложили:

По \$5: адв. Іван Кузь, Андрій Градовський, гом. Юлія і Микола Шустакевич; по \$2: А. Філіс, п. Івасків; по \$1: А. Т. Кібаєв, І. Камецький, Ірина Козаченко, Марія Пелех, М. Коваль, Л. Цюба, А. Котоліч, А. Тимоцько, Ірина Медик, Грипюх.

Свято влаштували: Український Червоний Хрест і тов. ім. Лесі Українки, 37 від. С. У. А. За комітет: Марія Пелех, Анна Левкут.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIANS SUFFER WIDE POLISH ATTACKS

Mob Wrecks a Hotel in Lwow — Killings Are Charged

Wireless to The New York Times.

WARSAW, Poland, Nov. 4. — A Polish mob today wrecked a Ukrainian hotel in Lwow, the capital of Eastern Galicia, which has a mixed Polish and Ukrainian population. Windows were smashed in the offices of the Ukrainian newspaper Dilo.

Last night after a demonstration in favor of an autonomous Carpathian Ukraine, Polish Nationalists tried to set fire to a Ruthenian cooperative society's building.

These incidents are but a few among those reported from parts of Galicia since announcement of the Italo-German verdict fixing the Czech-Hungarian frontier. The Ukrainians stand out in Poland as the only people approving the Vienna decisions.

Opinion here continues to argue that very soon economic factors will prove the new frontier impossible.

The United Ukrainian Organizations of the United States sent messages yesterday to the governments of the United States, France, Germany, Italy and Great Britain asking them to use their good offices to prevail upon Poland to stop "a new wave of terror" that they charged had been instigated by the Polish Government against 7,000-000 Ukrainians as a reprisal for demands for Ukrainian self-determination in Carpathia.

The message, signed by Emil Revyuk, president, and Dmytro Halychyn, secretary, said:

"Religious processions in Lviv were attacked by Polish mobs, resulting in many deaths. In Stryj eleven Ukrainians were reported killed during a parade in favor of self-determination for Carpatho-Ukrainians. In Stanislaviv 1,500 Ukrainians were imprisoned for participation in such a demonstration."

Five villages and a town were destroyed by the Polish Army in "pacification" manoeuvres, the message charged, and "so far over 150 Ukrainian Orthodox churches were demolished in provinces of Volhynia and Polisie."

(New York Times, Nov. 5, 1938)

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

КЛІВЛЕНД, О. На Культурний Город у Клівленді.

Тому, що громадяни Іван і Марія Добро є свідомими і примірними українцями і на поклик української справи все щиро відзивається, їх син і добрі приятелі справили ім 9. жовтня ц. р. в Робітничім Домі забаву з нагоди 25-літнього ювілею їх щасливого подружжя життя. Тостмайстром тої забави був п. Теодор Періг з Йонгставн, О. Гости забавлялись гарно і примірно. Забава була переплітана промовами. На кінець забрала слово п. Марія Періг з Йонгставн і, по-

бавивши ювілятам усього добра, попросила присутніх зложити жертву на Культурний Город у Клівленді. Приявні зложили на ту ціль \$26.70. Жертували: гом. Добро \$5; по \$1: В. Козир, Т. Періг, П. Славич, І. Данилко, Анна Банась, Анна Федаш, Кевспдин, І. Юнич, І. Гурін, Міллакон, В. Чорний, Каплиш, Ю. Юнич, Ю. Коваль, пані Лимишук, П. Свірик, Кульган; по 50 ц.: дані Бутрий, пані Гурий, Лазірко, Н. Страп, Н. Стрільбицький, Курківський; решта дрібними.

Гроші вислано через Обеднання на призначену ціль. Марія Розоміло-Періг.

Зрадник.

— Ну, Петрусю, як подобається твоїй сестрі Мартусі заручиний перстень, що я їй його дав?

— Дуже, пане докторе, але вона має з ним страшно багато клопоту, заки його стягне з пальця, коли пан інжинир приходить.

УВАГА! ПОЗІР! УКРАЇНЦІ НЬО ЙОРКУ Й ОКОЛИЦІ! ПЕРШИЙ РАЗ В АМЕРИЦІ!

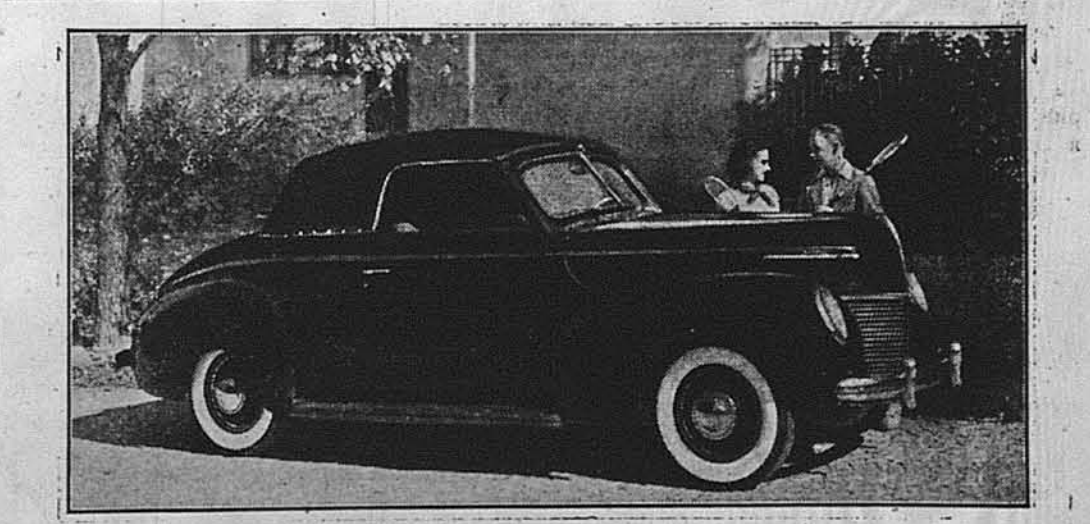
В СУБОТУ, 26-ГО ЛИСТОПАДУ 1938 Р. (SATURDAY, NOVEMBER 26, 1938) В ГОД. 8:15

ПЕРШИЙ КОНЦЕРТ МИХАЙЛА ГОЛИНСЬКОГО

ВІДОМОГО УКРАЇНСЬКОГО АРТИСТА Й ОПЕРОВОГО СПІВАКА що прибув з рідного краю на днях.

Концерт відбудеться у відомій концертній салі TOWN HALL, 123 West 43rd Street, New York, N. Y.

під дирекцією п. ДМИТРА ЧУТРА, Suite 855 Carnegie Hall, 57 and 7th Ave., New York City. Tel. Circle 7-4789. БІЛЕТЕ ПРОДАЮТЬСЯ: Town Hall Box Office, 123 W. 43 St., N. Y. C.; в „Свободі“, 83 Grand St. Jersey City, N. J.; в бюрі С. Ковбасюка, 277 E. 10th St., New York City; Сурма, 325 E. 14th St., New York City; Наш Базар, 151 Ave. „А“, New York City; і у всіх парохіях.

НОВИЙ СПОРТОВИЙ ПЕРЕМІННИЙ МОДЕЛЬ „МЕРКЮРІ 8" Цей новий модель „Меркюрі Ейт Спорт Конвертибел" це один з чотирьох нових типів зверхнього ящика найновішого вола в царині автомобілізму. „Меркюрі 8" це великий віз, що має 116 цалів від середини задної осі до середини передньої осі та має понад 16 стій від переднього „бомпера" до заднього. Його машина на 8 циліндрів, зложених до неба в формі латинської букви „V", може розвинути силу 95 паровий коней. Гідролічні гальми дають керманцеві можливість звільнити або задержати вмиг автомобіль за легким потисненням педалу. Модель „Спорт Конвертибел" лудить у собі добрі сторони відкритого авта й закритого. Сидження витаптувані шкірою магнево-червоного коліру, варх брунатно-сірий або чорний. Має велике приміщення для пакунків.

ГЕРОЙ ДНЯ.

В американських газетах у східних стейтах містять часто на першій сторінці світлицю цього коня, Сібіскита, славного бігуна, що виграв перегони в Болтиморі 1. листопада н. р. Президент Рузвельт на своїй конференції з газетярми почав розмову з того, що спитався їх, чи слухали вони радіового рапорту з бігу Сібіскита.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

SEND LETTER OF PRAISE TO HITLER

Ukrainian and Ruthenian Groups Hold Rally

By NORBERT YASSANYE

The United Ukrainian Organizations of Cleveland and Clevelanders of Ruthenian descent, holding a joint protest meeting yesterday afternoon in the Ukrainian National Home, 2253 W. 14th Street, praised Adolf Hitler for his "history-making efforts in the adjustment of minority rights."

A letter to be sent to Hitler was read to the nearly 1,000 persons and was unanimously adopted as their attitude. It says in part:

"The Ukrainians (Ruthenians) of America express their deep admiration for your history-making efforts in the adjustment of minority rights in Europe. Territorial inconsistencies among the European nations always did and will present problems until solved by men of your vision and courage."

The letter continues by saying that 40,000,000 Ukrainians (Ruthenians) under rule of Russia, Poland, Roumania and Czechoslovakia represent the largest minority whose fate should be considered.

Alarmed by Manipulations

"The granting of autonomy to Ruthenia by Czechoslovakia was received with great satisfaction by American Ukrainians, but they are greatly alarmed by the Polish and Hungarian manipulations to further partition Czechoslovakia by annexing Ruthenia to Hungary," the letter says.

"We humbly suggest that it would be a step towards further solution of the minority question in Central Europe if the Ukrainians inhabiting Poland were granted the right of self-determination and added to the autonomous Ruthenia. We strongly urge your good offices to guard the fair play and uphold the principle of self-determination which is so vital to the durability of world peace."

Two other letters read by Chairman Omer Malisky, president of the organization, were adopted. One was sent to President Roosevelt, asking him to "lend a sympathetic ear to the rightful demands of this great European minority whose self-determination is so vital to the durability of world peace." The other was sent to Premier Jan Szyrov of Czechoslovakia, expressing the meeting's appreciation of the granting of Ruthenia's autonomy, hoping for the continuance of good relations between the Czechs and Ukrainians and informing him of their messages to other governments.

The meeting was called to protest the division of Ruthenia between Hungary and Poland and to unite Cleveland Ukrainians and Ruthenians.

Principal speaker was Rev. Basil Merenkow, pastor of SS. Peter and Paul's Ukrainian Catholic Church, who traced the last 1,000 years of Ruthenian history, pointing out that Ruthenians and Ukrainians were related. John T. Bilinski, the other Ukrainian speaker, speaking in English, said Ruthenia should

be free because it had nothing in common with the Magyars.

Rusin speakers were M. J. Hanchin and S. T. Brinsky. They said the Rusins were in close harmony and desired the co-operation of nationality groups who had their liberty and freedom, in order that the Rusins, too, might have the right of freedom and liberty.

(The Cleveland Plain Dealer, October 31, 1938)

PROTEST SENT BY UKRAINIANS

Request Creation Of Autonomous State

AMBRIDGE, Oct. 10.—Pleading that the four divisions of the Ukrainian people be permitted to combine into an autonomous state, a group of local Ukrainians yesterday sent cablegrams to European rulers protesting a proposed division of Ruthenia between Hungary and Poland.

The telegram with similar letters to be sent today to president Roosevelt, Secretary of State Cordell Hull and various foreign ambassadors in Washington, was adopted at a meeting yesterday in Sts. Peter and Paul church.

Copies were cabled to Premier Neville Chamberlain, of Great Britain, Reichsfuhrer Adolf Hitler of Germany, Premier Edouard Daladier of France, and Prime Minister Benito Mussolini of Italy.

The cablegram pointed out that a great step toward European peace would be effected by uniting the 45 million Ukrainians now living under four states; in Russian Ukraine; in Bessarabia and Bukovina in Rumania, in Galicia in Poland, and Ruthenia in Czechoslovakia. It pointed out the Ukrainians are a united people with a historic culture.

Signing the cablegram for the "2,000 Ukrainians in Ambridge" were Andrew Stefanovich, Toni Podufally, Gregory Waslo, John W. Soldressen, John S. Antushak, Sam Prokopovich, Mike Fuk, John Sradniski, Michael Mitsak, Paulina Narbesky, Anastasia Roman, Stephanie Jula and Stella Feduska. (The Daily Citizen, Ambridge, Pa.)

RUTHENIANS DON'T WANT HUNGARY TO RULE THEM

Editor Jersey Journal: In The Jersey Journal of Oct. 14th there appeared in the editorial columns an article entitled "Hungary Calls on Big Four," wherein the opinion is expressed that Czechoslovakia would do well to surrender land to Hungary rather than resort to war.

The Hungarian demands upon Czechoslovakia include the territory known as Ruthenia.

In Central Europe there was at one time an independent state known as Ukraine. As a result of the World War this state was free but only for a short period. Today the major part of Ukraine is under Russian (mis) rule while other parts are officially considered to belong to Poland, Rumania and Czechoslovakia. How this came about is too long a story to be discussed here, but such is the situation as it is today. Unfortunately, all four powers have

treated the Ukrainians shamefully, especially in Russia and Poland where oppression has reached the stage where Ukrainians are denied the very right to be Ukrainians. In Ruthenia there are some 750,000 Carpathian Ukrainians (usually referred to as Ruthenians). The Czechoslovakian Government has recently granted autonomy to Ruthenia, something the Ukrainians haven't had for quite a period of time.

If Ruthenia or any part of it should go to Hungary the Ukrainians in that territory would only suffer newer and crueler persecution. Even at this moment Hungarian terroristic bands are invading Ruthenia—in an attempt to destroy the friendly feeling now existing between the Ukrainians and Czechoslovakia by creating the impression that the Ukrainians are not satisfied. It is a fearful thing to speculate on what would happen to the Carpathian Ukrainians if Hungary should win the territory in question.

Even though Ukrainians desire peace they are willing to fight for their rights and will fight if Hungary insists in its demands. Ukrainians in Rumania, Russia and Poland are struggling for freedom, also. Germany and Poland have succeeded in obtaining parts of Czechoslovakia simply because the latter desired to avert war... but the issue has gone too far. War has been averted up to now but no one can expect to see Czechoslovakia melt away without some resistance... and where Hungary is concerned there will be resistance, both Czechoslovakian and Ukrainian.

Peace is a wonderful thing, but sometimes it is necessary to fight to get it. Forty million Ukrainians desire peace and freedom and I assure you that they will fight to get it. There will not be peace in Central Europe until the Ukrainian-fight-for-freedom problem is solved.

Theodore Lutwinski. (The Jersey Journal, October 18, 1938).

UKRAINIAN CLUB DEDICATES QUARTERS

300 Attend Banquet, Hear Prominent Speakers

Formal opening of the local Ukrainian-American Citizens' club took place Sunday afternoon in the new club rooms, 148 Manchester street, with a banquet attended by 300 club members and guests. The event had originally been

scheduled for September 24 and 25 but had been moved back a week on account of the storm. Gov. Francis P. Murphy who had been scheduled to be the main speaker was unable to be present.

Atty. John L. Sullivan, Democratic candidate for gubernatorial honors in this Fall's election, was speaker of the day, commenting on the history of the Ukraine, and stressing the benefits of American citizenship for immigrants.

Other speakers at the dinner were: Cong. Alphonse Roy; Police Chief James F. O'Neil; Romeo Morency, vice commander of the state department, American Legion; Rev. Michael Bobersky, pastor of the local Ukrainian church; Nicholas Dawiskyba of Boston, prominent Hub Ukrainian-American. Nicholas J. Marks, chairman of the building committee, was toastmaster. Alderman Walter Richards of Ward 8 represented Mayor Damase Caron.

The speaking program was preceded by a dedicatory service led by Rev. Mr. Bobersky. Native dancers by a group of girls under the direction of John Mihal and Anna Struss completed the program.

Members of the committee in charge of the banquet were: Walter J. Brewska, William Senechek, Mr. Marks and Michael Dodrian-sky. Entertainment was in charge of Peter Mihal and George Datkiw. Program and tickets in charge of Nicholas Bednarchuk, Joseph Kaczmarecki and Joseph Hiner.

Members of the club building committee were: Mr. Marks, Chairman, Mr. Dobriansky club president, Paul Kolsky, Walter L. Brewska, Dinite Kusienka, Peter Kowalszyk and Harry Novosad.

(The Leader, Manchester, N. H., October 3, 1938).

UKRAINIANS ASK AID

Apeal to Britain to Halt Polish and Hungarian 'Terrorism'

Wireless to The New York Times.

LONDON, Oct. 24.—Dr. Luke Myshuha of Jersey City, sent to Europe by Ukrainian organizations in the United States to assist in the independence movement of the Carpathian Ukrainians or Ruthenians, today asked the British Government to request the Hungarians and Poles to cease interfering in the internal affairs of Ruthenia and "terrorizing the population" in an effort to prevent that eastern section of Czechoslovakia from

exercising the right of self-determination that was accorded to the Sudeten Germans with British approval.

Dr. Myshuha said the Polish effort to achieve a common frontier with Hungary by placing the Ruthenians under Budapest's rule was actuated by fear of the effect upon Polish Ukrainians of an independent State of their race. The Ukrainian minority in Poland numbers 5,000,000.

The Poles, Dr. Myshuha charged, censor the press in an effort to check Ukrainian nationalism. The Germans, however, seem not unfriendly to the Ukrainians, whose national ambitions might weaken both Poland and Russia.

(The New York Times, October 25, 1938)

ХОЧЕТЕ НАБУТИ ДІМ ЗА МІСТОМ? 7 кімнат і сім ложів. Висока поштешня. Курник. Гардаж. Гороз і сад. Ціна \$4,000. Сплатя за умовою. Голоситесь до: D. KULEBA, 1613 Seventh Street, Prospect Hts., Trenton, N. J.

ХТО ХОЧЕ МАТИ БРОШУРКУ "ПРО ПОДРУЖЖА"

написану о. Чаплинським нехай пише до: Mr. MICHAEL YADLOWSKY, 658 SOUTH ST., ELIZABETH, N. J. вложити до листа 1 дол., а дистане 20 брошурок, які може розпродати по 5 шт.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР 321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues, NEW YORK, N. Y. Tel. GRAMERCY 5-2410. Урядові години: рано від 10 до 12. Вечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК Без рибниці, як далеко поза Ньюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга щиро і чесна. — Office: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удереїкер заряджує погребами по шість тазів низький, як \$150. Обслуга найкраща. JOHN BUNKO Licensed Undertaker & Embalmer 437 E. 5th ST., NEW YORK CITY. Dignified funerals as low as \$150. Telephone: Orchard 4-8088.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦІХ 129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: Orchard 4-2568 BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE (cor. E. 165 St.), BRONX, N. Y. Tel. Melrose 5-6577

НАЙНОВІШІ СТІННІ КАЛЕНДАРІ НА 1939 РІК

Наталка Полтавка.

Гетьман Іван Мазепа.

Ші Календарі повинні знаходитися в кожній українській хаті. Величина календарів 15x20 в прекрасних фербах з великим календарієм 3x5x15. Всі свята зазначені чорною, кожний день подає імя святого, пости зазначені рибою і на кожній карті є історичні спомини. — Всі скеларі повинні на цей рік для своїх покупців роздавати нові календарі. — Ці календарі можна набути в кожній українській книгарні в Америці. Хто не годен дістати від свого агента, або книгари, повинні календарів, хай пише впрест до нас на поштову адресу. — В нас є великий склад річного роду календарів і святкових карток. Агенти, скеларі й інші хай пишуть по безплатній каталог до: 212-UKRAINIAN BAZAAR, 2248 Grayling Av., Detroit, Mich.

НОВІ ТЕАТРАЛЬНІ КНИЖКИ З КРАЮ!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЬОГОДНІ!

Берім біду за роги, велика збірка веселих сценок, пісень-куплетів, розмов та одноособових і збірних самоговірок, на веселий вечір 45 ц.

Вигадливий бурсак, комедійка для молоді в 2-ох діях, з часів Хмельниччини (2 жінчини, 4 мужчин, дівчата, хлопці) 25 ц.

"SVOBODA"

P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(52)

Чорні воїни тремтіли, слухаючи тої незрозумілої розмови між білими в'язнями і Тарзаном, що схований був у птьмі ночі. Декому з них так тряслися руки, що з них мало що не вилетіли списи. Кагундо зрозумів небезпеку і рішив якимсь способом підтримати своїх вояків на відвазі. „Схемнітьса, дурні! Цей демон безсильний супроти моїх сил”.

Та Тарзан також дуже добре визнавався на психологічних настроях дикунів. Він розумів крик Кагунда і рішив йому протиділати. Тарзан набрав повні груди повітря і заговорив мовою замбегів: „Бережися, Кагундо, бо сила моя велика. Вже час недалекий, що ти ту силу відчуєш!” Кагундо й сам залякався і боязко запитав: „А що ти мені зробиш?”

Тарзан на те не відповів нічого, бо передівсім він сам не знав, що саме він йому зробиць, а подруге, нераз невідоме більше лякає людей, ніж те, що вони знають. Тому він мовчав. А всі дикуни очікували відповіди в гробовім спокою. Та Тарзан таки не сказав нічого. З великого напруження декому з дикунів гуділо в вухах і йому здавалося, що чує гомос Тарзана.

Фактично Тарзан після тої погрози тихенько відійшов. Він переконався, що Боб і Брукс будуть безпечні до ранку. Серед ночі дикуци їх не будуть жертвувати свому божкові. А тимчасом він рішив принести якусь поміч Марії і Джефові, котрі, як він розраховував, мусіли десь недалеко по нетрах блукати. Він не знав про небезпеку, що грозила йому від Джефа.